

A l'entorn del poemari *Nua cendra* de Joan Duran (ed. TresQuatre, València 2020)

per Anna Aguilar-Amat

Quan s'escriu sobre l'obra d'un amic, sorgeix el dubte de si la qualitat com a persona d'aquells a qui estimem són llum o són ombra de la percepció d'allò que observem al text. Sovint ens trobem en un espai agradable de clarobscur, com si reposéssim sota d'un arbre i les fulles deixessin passar el sol mentre ens acaronen amb la seva lleu oposició.

Tanmateix a *Nua cendra*, el paisatge tan terrestre com marítim que impera al llibre ens passa sota els peus i ens mostra la platja il·luminada tot hora, com una afirmació del dia, una voluntat de llum, i al mateix temps la intuïció de la nit és respectada dins de d'una omissió present.

En la meua lectura, els tres temes principals del poemari són:

- 1) La consciència del llenguatge com a sisè sentit
- 2) Del fang al mar: el paisatge marítim com a cultura i com a metàfora cognitiva
- 3) La poesia com a viscositat que ens uneix amb l'altre

1) Quan a la consciència del llenguatge i de la seva capacitat de sensualitat la trobem ja a la cita inicial de Barthes: 'el llenguatge és com una pell que tremola de desig'. També Enric Casasses va plasmar aquest poder de la paraula: "la paraula i parlar és la manera més salvatge, selvàtica i salvadora de moure el cos". Així doncs la paraula es fa corpòria, no és quelcom evanescent que pertany només al temps i al vent, sinó que forma part del nostre cos i amb la paraula podem tocar el cos de l'altre, podem deixar un rastre, materialitzar allò evanescent, el desig:

*La paraula
com un traç i la vida
com de guix, fugaç:
una randa que perfili
llavi i sang
i aquest combat
dels mots contra l'efímer.*

La paraula és fruit de la llum que tot ho mostra, de la veritat o, millor, de les diferents veritats amb què vivim, essent el poeta un ésser essencialment honest, i com a tal, humil davant la complexitat de l'existència

*els mots que fa la llum
en traspasar la casa buida*

i també la complexitat del pas del temps, del passat que ens converteix en cendres del foc que hem estat, la paraula que trobem personificada, com si fos un alter ego que ens recorda a nosaltres enlloc de ser nosaltres qui la recordem a ella, car certament les persones deixem de ser però la paraula roman en l'escrit i en l'idioma

paraula meua, que recordis

tanta cendra del nosaltres.

M'ha agradat molt l'ús que fa Joan Duran del lèxic, els mots que he après llegint els seus versos, mots que són rescatats dels naufragis de la modernitat i que l'arrelen a Sitges, a l'experiència marinera dels ancestres. Per exemple als versos

*Deixa que m'espenyi nu
pel precipici de les coses:
només entotsolada blavor
al bescoll dels derelictes.
Només cap a l'espasme
d'un salnitre abandonat
i les boques que hi amarren.*

*Sents l'arpar tenaç de la sorra?
Lentíssima saliva freàtica
que t'obre d'estries, d'avencs
on m'escolo per omplir-te
amb tota la mar per dir.*

Em cal cercar al diccionari (pobre lingüista que soc, xarnega de Barcelona) els mots:

Espenyat: Dit de l'ocell representat cap per avall, amb les ales obertes, com si caigués.

Entotsolar-se: Abstreure's, lliurar-se enterament als propis pensaments

Derelictes: Vaixell, o part d'un vaixell, abandonat que sura entre dues aigües

En salvar els mots de la laxitud de l'idioma que parlem (reduït als subtítols de Netflix) en Joan salva per tots, com en aquell joc d'amagatalls on el qui parava, el qui feia de policia, picava la paret "un, dos, tres *pajarito inglés*" i anava descobrint i paralitzant jugadors fins que un d'espavilat l'esquivava i tocava la paret i es salvava ell i tots els hostatjats.

2) Quan al paisatge veiem com és present tota l'estona al llarg dels poemes. La paraula paisatge ve del francès 'pays' (com també pagès) amb el significat de camp, terra. Quan a *Nua cendra* el paisatge que impera és el marítim, però potser no hauríem de dir 'paisatge marítim' perquè quan diem 'paisatge marítim' estem traslladant una idea terrestre a l'aigua, i allò que fa aquest poemari és traslladar el mar a la terra. Si de cas allò que hi ha a terra, és fang. D'alguna manera és un 'amaratge' del país, una humidificació d'allò sòlid.

La terra és duna i bancal, argila, arena, resina...

*Aquestes dunes
del sud que em plou de fang
el bleix dels seus ulls.*

La presència de l'aigua salada és metàfora dels sentiments que s'expressen: sensualitat estèril recordada.

Les idees es mouen com onades i ens mullen les zones rígides del cervell, sense pretendre canvis violents o dràstics, simplement ens mullen, canvien la realitat pel contacte de les superfícies d'una matèria amb una altra.

El mar és present com una forma cultural d'enteniment, un mitjà, una lent a través de el qual poder mirar les coses.

*Llàgrima que ordeix,
saliva que sutura:
orb giro els ulls
vers la deixalla del blau.*

*I m'abandono de sal
en cada cosa per dir-te.*

El mar ens salva de la cendra a la geniva, del pedram i de l'incendi, de la lava, de la roca, del

Cristall sota la carn. [...] La carn és blava

Eixes paraules i eixos sentiments que coexisteixen des d'universos paral·lels amb el nostre present, no per acabats o per amagats o per deixatats són menys vius.

*com
creuaré la riuada,
i per què
les paraules
abans de fendir
la riba del teu cos.*

La realitat pot ser dura i la vida pot ser difícil, i davant la terra amb les seves pedres sota la planta dels peus, hi ha el mar, els mots, els fluids que ens salven:

*Hi haurà el mar,
d'esquena, amb l'ample silenci de la sal.
Estrats i una ferida.
La sorra que la colga.*

El mar permet que s'esmunyi la frontera, la separació, els límits de la carn i del cos, les propietats dels elements químics.

*Se m'esqueixa
la quilla i cedeix
la costella. Lacerada,
es migparteix
la mà del rem*

3) Quant a la poesia com a viscositat que ens uneix amb l'altre, la unió simbiòtica que fa Joan Duran a *Nua cendra* de la paraula i de la Natura permeten que, a partir dels versos, sigui possible de viure altres vides, vides que són per sota, per sobre, pel costat de la pròpia vida, vides que ja hem viscut o que viurem, substrats de coherència que tenen diferents graus de profunditat. A partir de la poesia, de la paraula íntima i de la metàfora amb l'entorn es produeix una comunicació amb l'altre, amb la idea d'un altre, un altre que pot ser un alter ego o algú real o algú que imaginem; és tracta d'un fluid viscos com la saliva, la superfície de la geniva, gropades que vessen brea i geranis, i en aconseguen la comunicació amb l'altre, el límit de la soledat és trenca i la *Saliva és qui el sutura*

Pell
que se't dissolgui en la marea
amb la manera albada del buit:
feta dansa, zumzeig d'inexistències,
omnívora fam.

[...]

Sense cordes.
L'aigua rompuda
i cap port:
només
dos cossos fent el mar,
la sal erecta i els blaus
en cada forma

La poesia és a l'anima com les *senyes de mar* als mariners:

[Les *senyes de mar* són un compendi d'indicacions pràctiques que permetien als mariners orientar-se pel mar, tot prenent com a punts de referència detalls geogràfics de la costa, com turons, casalots, roques o topònims, amb la finalitat de situar-se als llocs concrets on la saviesa popular prometia la pesca de les diferents espècies de peix.]

Això doncs, tenim un compendi d'indicacions, tot i que la praxis aquí és etèria, és composició química d'allò que ens fa sentir i brillar en front d'allò que ens omple de grisor. I aquestes *senyes*, cada persona se les sap quines son.

Les paraules de Pavese "Tu non attendi nulla se non la parola", no esperaves res sinó la paraula, fa de la poesia inici i final, perquè allò que imaginem i allò que escrivim és de vegades un plaer tan intens com els que ens dona la vida, més intens sovint que els plaers mundanals.

Algú va dir amb cert ressentiment "quan el poeta escriu ens passa els seus neguits i les seves cuites als lectors", i és cert, però també ens passa als lectors la capacitat d'esdevenir poetes nosaltres mateixos, i més enllà dels lectors d'avui, ens passa, dels seus anhels, paraules que dibuixen l'idioma i el pensament. No es tracta de passar a la història i que ens estudiïn les generacions futures als llibres de text, sinó que algú ens trobi en algun prestatge en una llibreria de vell o potser ni tan sols això, sinó que les

paraules que han sorgit d'aquella fusió entre el cos i la raó del món pervisquin en l'idioma per a ús d'altri.

I jo que escrivia per quan no hi serem.

És això, que fa país. La resta és més o menys secundari.

La Malvasia de Sitges, 4 d'agost de 2020